

Knihovna junáků-skautů československých. Číslo 17.
Rediguje Ant. B. Svojsík.

Dr. A. BERKOVCOVÁ:

PRÁCE V ZAHRADĚ.

(Otisk z „Příručky dívčího skautingu“.)

V PRAZE 1923.

České lidové knihkupectví a antikvariát (Josef Springer), Praha I.,
filialka na Kr. Vinohradech. — Knih tiskárna A. Lapáček, Praha V.

KNIHOVNA JUNÁKŮ SKAUTŮ ČESKOSLOV. ČÍS. 17.
Rediguje ANT. B. SVOJSÍK.

Dr. A BERKOVCOVÁ

PRÁCE V ZAHRADĚ.

161

V PRAZE 1923.

České lidové knihkupectví a antikvariát (Josef Springer) Praha I.,
filiálka na Kr. Vinohradech. — Knih tiskárna A. Lapáček, Praha V.

Práce v zahradě.*)

Leden.

Mrzne-li na sucho, má se po zahradě vysypati hojně listí a lesní hrabanky, aby půda příliš nepromrzla. Napadalo-li však sněhu, jest tato přirozená pokrývka nejlepší ochranou přezimujícím rostlinám. Ale nejen to: sníh roztátý také hnojí — strhujef s sebou z ovzduší velmi cenné výživné látky a proto je třeba postarati se o to, aby jej vítr ze zahrady neodvál, ani aby nemohla voda z tajícího sněhu odtékati. Nejlépe, vykopeme-li jámy na svahu, na němž jest zelinářská zahrada nebo ovocný sad; v jamách se pak zachytí sněhová voda.

V zelinářské zahradě se připravuje půda pro osev. Zrývá se, hnojí a zvlášť tučná půda a vlhká, jež snadno mechem zarůstá, pohazuje se vápnem. Chlévskou mrvu svážíme s kompostem na malé hromady, pama-tujícíe tím na hnojení záhonů, až je v létě sklidlíme. Také svážíme do zahrady saze, jimiž zlepšujeme půdu pro zeleninové sazeničky. Zemi k jarní potřebě necháváme na hromadách promrznout, ale roztloukáme její zledovělý povrch. Pařeníštní zemi častěji prosíváme a

---

*) Touhou všech městských oddílů skautských je: míti vlastní zahradku. Snad podaří se nám časem i tohoto ideálu dosíci. Podáváme proto podrobný návod celoroční práce v zahradě i květinářské v domácnosti od naší nejlepší odbornice a propagátorky práce zahradnické mezi ženami jako pramene přiměřené obživy. Profesorka dr. Berkovcová právě otevírá (8. ledna 1923) dvouletou dívčí zahradnickou školu v Krči. Podrobné informace podává ředitelství školy. Pozn. red.

chráníme před vlhkem. Objednáváme si rohové hobliny, neboť se jich k jaru nedostává a bývají drahé; rovněž objednáme superfosfát pro záhony fazolové a hrachové; zatím je hnojíme slepičím trusem, kdežto záhony mrkvové koňskou mrvou a na bramboriště zavážeme starý proleželý kompost. — Sestavujeme si přesný plán osetí, abychom nakoupili jen tolik semen, kolik jich jest vskutku potřebí. Zbyla-li nám stará semena, zkoušíme jejich klíčivost. Pro druhou skůzeň se vydávají v druhé polovici t. m. okurky, řetkvička, salát, zeli, karfiol, brukev, ranné fazole, černý kořen. — Ve sklepích a j. uložená zelenina se prohlídí, čistí, provětrává. Nyní je jisté čas na opravy různého náčiní, oken pařeništních, pokrývek a j.

Pokračujeme v prořezávání a pilování chorých větví ovocných stromů, kartáčujeme kůru, potíráme vápnem kmeny i větve. Starší stromy stříkáme za příznivého počasí desetiprocentním karbolinem. Kde jaké housenčí hnízdo ničíme, lepkavé pásy s kmenů snímáme a spalujeme, odumřelé dřevo odřežeme — zejména, jsou-li na něm plodnice škodlivé Neatrie — a také spalujeme. Špalírové ovoce také prořezáváme a uvazujeme. Ježto třeba dbáti toho, aby bylo hojně světla a vzduchu ve štěpnici, nutno vykáceti v hustě osazených zahradách ze starých stromů nejhorší kdežto mladé stromky přesadíme na uvolněné místo. Kolem stromů se kypří půda a hnojí se Thomasovou moučkou i kájnitem. Ze zdravých stromů řežeme rouby a zakládáme je. Roubujeme angrešt a rybíz. Objednáváme stromy pro jarní sázení.

Trávníky v zahradě okrasné posypáváme kompostem hodně vápenatým a křoviny sestřihujeme. Petrklíče a srdcovky vybíráme s balíčkem kořenů, zasazujeme je do vhodných kořenáčů, jež pak stavíme na okno studeného pokoje. Tam stavíme také Narcisy, Crocus i jiné odkvetlé rostliny cibulovité. Rostliny v studeném pokoji však málo zaléváme, kdežto v teplém pokoji (na př. palny) nutno zalévat vydatně. Nikdy však, větrajice, nesmíme otevřítí okno, před nímž stojí květinový koš. Prach s li ti pečlivě otráame, jakož i řasy omýváme s kořenáčů a půdu kypříme. Objednáváme květinová

semena. Do plšcíté listovky a pařeništní země sejeme Gloxinie, Asparagus, Begonie, Verbeny, Petunie; zakládáme řízky Fuchsií, Salvií, Cobus, Dracen, Tradescantií, z listů Begonie a j.

Únor.

Všecky přípravné i takové práce, jež by počkaly, vykonáme nyní, neboť později pro nával jiných naléhavých prací nemohly by se vykonati řádně. V poledne, kdy je slunečno a půda rozmrzlá, ryjeme, srovnáváme, kdežto ráno a odpoledne odvážíme kamení, mrvu, opravujeme ploty, cesty a j.

V zelinářské zahradě obkládáme pařníky listím, aby pařišť za tuhých mrazů nechladlo. Nehnojíme již čerstvou mrvou, ale jen dobrou, proleželou kompostní zemí. Vyschlou půdu zryjeme a, je-li příznivé počasí koncem února, oslváme záhony petrželí, karotkou, špenátem, celerem, cibulí, černým kořenem, hrachem. Do pařníků sejeme okurky, salát a rannou brukev. Záhony řetkvičkové dobře pohnojíme kompostní zemí.

V ovocném sadě chystáme lafkové kostry pro špalíry a pokračujeme v čistění stromů: staré větve odpi-lujeme, hustě rostoucí větve mladších stromů vyřežeme, aby koruny byly vzdušnější. Za mírné pohody opět potíráme kmeny vápenným mlékem. Starší stromy a bobulnaté ovoce zaléváme hnojůvkou, rozprašujeme a pak zahrabeme kol nich superfosfát a 40 % drasla. Koncem února dokončujeme řez tvarového ovoce a je-li mírné počasí, roubujeme.

Jámy, jež jsme vykopali na podzim, zasypeme do dvou třetin zemí a za příznivé pohody vysazujeme koncem února maliny, rybíz, angrešt, révu a pod. ovocné keře i stromy, hledíce využítovati každou volnou stěnu i slunný plot.

V zahradě okrasné řežeme křoviny, ale ne každého jara! Trávníky hnojíme superfosfátem a 40 proc. draslem. Poplnavé rostliny přivazujeme a čistíme. Vysazujeme ozdobné keře a stříháme živé ploty. Až přestanou tuhé trvalé mrazy, shrabeme listí, jež chránílo

před zimou květinové cibule na záhonech. — Za příznivé pohody větráme hojně mlátnosti, kde jsou rostliny uloženy přes zimu. Sestříhujeme Fuchsie, Hortensie, Heliotrop, Pelargonie a j. a když vyženu, přesadíme je do čerstvé země. Hortensie, Azalky a j. stavíme do teplejšího pokoje, omýváme je a zaléváme zředěnými hnojivy. Řízky z Lopelii, Chrysanthem, Heliotropu, Pelargonii a j. sázíme do vlhkého písku v malých kořenáčích. Semenáčky květin v lednu vysetých nyní přepichujeme. — Nemrzne-li, sejeme resedu a máky již ven na záhony, Lathymo do kořenáčů. — Takovoto rostliny cibulovité přestáváme zalévati, pak cibule vyjmeme, osušíme a uschováme do sucha.

Jestliže jsme nemohli v únoru pro velké mrazy a sněhy vykonati některé nutné práce, poznamenejme si je a v březnu rychle dokonějme, co bylo zmeškáno.

Březen.

V březnu je třeba využití každé chvílky k pracím na zahradě, neboť nyní všecko lépe klíčí a roste než za dubnových větrů. Propásti jen týden v březnu znamená ztrátu skoro celého roku.

Máme-li v zelinářské zahradě písčitou půdu můžeme se dáti brzy do práce. Vysychá rychleji než těžká, mazká půda, kterou tedy můžeme začíti obdělávati až mnohem později. — Do čerstvě zryté země zasazujeme — pokud se tak již v únoru nestalo — petržel, mrkev, černý kořen, červenou řepu, řetkvičku, pažitku, salát, špenát, hrách a na záhon s chudší půdou zasazujeme i čočku. Nelze však ještě sít do volné půdy zelí, brukev, okurky, marjánky, za to si připravíme záhony pro zelí a cibuli tím, že je pokryjeme vápenným prachem. Do paňtků, jež vyžadují právě v tomto měsíci mnoho práce — i zkušenosti, opatrnosti při zálivce a větrání, sejeme rajská jablka, květák, pór, celer, brukev, zelí a některé druhy cibulí, jež se později vysazují na záhony. Dříve však než semenáčky koncem března či počátkem dubna vysadíme, musíme je aspoň týden otužovati: necháme okna denně trochu déle pootevřena,

ba poslední 2—3 dny okna zcela sejmeme, je-li ovšem počasí příznivé. Brambory necháme naklíčiti v plochých bedničkách na suchém, teplém místě, ale vysadíme je až v teplých dnech dubnových, neboť nyní jest země ještě tuze chladná.

Ovocné stromy vysázené na podzim nyní uřežeme. Máme-li v sadě půdu vlhkou, studenou, vysazujeme stromy už nyní v březnu, zvláště choulostivější, jako broskve, meruňky, révu. Nutno si pospíšiti s řezem špalírového ovoce a šlechtiti mladé ovocné stromky, kdežto mladé, neplodné přeroubujeme lepšími, úrodnějšími druhy. — Sbíráme ještě vajlíčka, housenky, kartáčujeme kůru, spalujeme staré lepkavé pásy proti hmyzu. Před nočními mrazy chráníme poupata zvláště na špalírech, ale také dbáme toho, aby ranně kvetoucí ovoce — broskve, meruňky, mandloně nerozkvetly tuze záhy. Tekutým hnojivem zaléváme zvláště ty stromy, jež slibují bohatý rozkvět. Koncem března vysazujeme také jahody a záhony pak sypeme ztrouchnivělým hnojem nebo slamou.

I v okrasné zahradě nastává mnoho práce: je-li trávník mechem zarostlý, pokryjeme jej dřevěným popelem nebo kainitem a dobře pohrabeme. Ozdobné keře a vytrvalé květiny rozdělujeme a vysazujeme, rovněž cibulovité a hliznaté rostliny. Protože za vlhké zimy zajde mnoho růží, vysazujeme nyní nové, seřežeme je na 2—3 očka, položíme na zem a ještě pokryjeme prstí. Růže již zakořeněné odkrýváme jen za slunných teplých dnů, ale při studeném větrném počasí a v noci ještě zakrejeme — aspoň papírem. — Do vzdušné a světlé komory postavíme vytrvalé rostliny, jež ve sklepě byly přes zimu, jako vavřík, myrty, Ankuby, Oleandry, Hortensie, Eronymus; asi za 4—5 neděl otužil a pak se mohou postavit do zahrady. — Pokojové rostliny přesazujeme, rozmnožujeme chrysanthémy, děláme řízky Dahlií, Heliotropu, Fuchsii, Pelargonii, myrt a sázíme je do vlhkého písku v malé kořenáče. Odkvetlé Azalky stavíme do chladného pokoje. Do poloteplého pařístě či aspoň do bedniček v pokoji sejeme Verbeny, Astry, Flox, Tagetes, Levkoje, Petunie, Primule, Balsaminy,

karafiáty; na záhony resedu, Godetii, k potokům řeřichu a vonný hrachor; na koberce vysazujeme pomněnky a macešky.

Dub en. *)

Obvyklá, ba příslovečná proměnlivost dubnového počasí poškozují mnohé kultury na zahradě i v sadech. Teplé paprsky poledního slunce probouzejí mnoho pupenů, ale obratem ruky se rozfičí studený severák, jenž více poškodí na vegetaci než tichý dubnový mráz. Musíme tedy mladé rostliny sice otužovati, ale také před náhlou zimou příkrývkami chrániti. V dubnu nejlépe oceníme každou ochrannou zeď, každou budovu větrům v cestě stojící — nejlépe však skleníky nebo aspoň pařeniště, jež skytají nejspolehlivější ochranu mladé vegetaci. Vydatně zaléváme jen rostliny čerstvě vysázené a s novou zálivkou čekáme, až půda proschne. Nadbytečná vlhkost by chlad v zemi jen udržovala a bránila by vzrůstu kořínků.

V zelinářské zahradě zryjeme a shrabeme však jen tolik záhonů, kolik stačíme osázeti, aby přišly semenáčky vždy do čerstvé, kypré půdy, čímž se jejich vývoj podporuje. Při jarním rytí přihnojujeme superfosfátem a draselnatou solí. Zelinné druhy, jež jsme seli na podzim a jež přezimovaly v studeném pařníku, vysazujeme ven, zvláště pupencovou kapustu a červené zeli. Ranné brambory, jež v suché, teplé místnosti vzkličily, vysazujeme nyní ven. Pokud jsme nesázeli v březnu, musíme síti nyní — po případě již po druhé: hrách, karotku, salát, cibuli, petržel, řetkvičku, špenát; kromě toho vyséváme na záhony bílé i červené zeli, pupencovou kapustu, brukev, červenou řepu, majoránku, tymián. Ranné fazole sejeme až koncem dubna do půdy dobře chráněné, propustné a teplé.

Ovocné špalíry a zákrsy, jež slibují bohatý květ, chráníme před nočními mrazy příkrývkami. Poraněná

---

*) Přehled prací zde uváděných platí ovšem pro normální jaro.

místa na stromech vyřežeme ostrým nožem a potíráme voskem štěpařským. Hnojíme zředěnou hnojůvkou, ale ne u kmene, nýbrž pod obvodem koruny, kde jsou mladé kořínky. Kvetoucími stromy třeseeme, aby sprašováním květů nastalo snazší zúrodnění. Vinnou révu zbavujeme zimních pokrývek a staré kůry, mladé révoři vysazujeme.

V ozdobné zahradě přesazujeme jehličnaté stromy, odkrýváme růže, nebylo-li v březnu příznivé počasí. Růže na podzim šlechtěné silně vyrážejí. Vlky s kmene proto seřezeme a roub nad pátým listem zkrátíme, aby se vyvinula hned prvním rokem pěkná koruna. — Přesazujeme azalky, mečinky, srdcovky a jiné vytrvalé rostliny, jež jsme nemohli v březnu v trsy rozdělit a zasázeti. Na záhony ven vyséváme Levkoje, Astry, resedy, hrachory, karafiáty, Campanuby a j. Kaktusy, na nichž se objevují pupeny květní, zaléváme nyní více a stavíme je co možno nejvíc na slunce.

Květen.

Nesmíme se dát zmýlit hřejivým slunkem májovým, chceme-li vysazovati či sítí rostliny choulostivé, jež by příliš utrpěly chladem „ledových mužů“. Vlahé, teplé počasí povzbuzuje všecken rostlinný život k bujnému vzrůstu — bohužel i plevele všeho druhu. Proto musíme okopávati i plítí hned nyní v máji, abychom si neztížili práci v zahradě později, až bude času sice ještě méně než nyní, plevel však bude mnohem bujnější. Dobře si tu práci rozvrhněme, abychom se vždy aspoň po 3 nedělích vrátili na záhon, jež jsme dříve byli okopali a vypleli. Protože začíná půda vysychati, zaléváme již část zahrady každého večera a stříkáme aspoň rostliny mělce zakořeněné; později však s přibývajícím teplem i rostliny s kořeny delšími, neboť půda hlouběji prosychá.

Na zeleninové záhony sejeme květák, majoránku, celer, pupencovou kapustu, zelí — a po druhé, ba v teplých polohách již po třetí sejeme brukev, hrách, karotky, salát, červenou řípu, špenát, řetkvičku a řetkev.

Sázíme pozdní brambory, pozdní okurky, květák, fazole a koncem května na teplá chráněná místa vysazujeme rajská jablíčka. Všecky zasazené rostliny hned dobře zalejeme a po několika dnech posypeme rohovou moučkou jemně rozptýlenou, kterou lehce zahrabeme. A to místo chilského ledku, jehož se teď nedostává. Záhony okurkové posypeme zetlelým hnojivem. Okopáváme a hrůbkujeme hrách a ranné brambory. — Jen dle potřeby seřezáváme řapky listů a lodyh rebarborových. Avšak nikdy mnoho najednou, neboť by rostlina trpěla na vzrůstu. Rebarboru často stříkáme a hnojíme tekutým hnojivem, zvláště stojí-li v půdě sušší; svědčíť jí vlhký vzduch. — Sklízí se řetkvička, špenát a koncem května hlávkový salát. Jednotíme (protrháváme) cibuli hustě zasetou. Řetkvičku dobře zaléváme. — Ze starých prken si sbijeme bedničky, postavíme je na slunnou pavlač nebo na slunný dvůr, kam aspoň půl dne svítí slunce, ale ne tam, kde je příliš větrno. Bedničky na dně provrtáme, vyplníme hluboko nejlepší živnou zemi a osázíme je sazenicemi rajských jablíček. Když povyroستou, necháme jim jen hlavní tři větve, kdežto ostatní slabé seřezeme, aby mohla rostlina více plodů vyvinouti. — Trpí-li půda prudkými lijavci, či musí-li být hodně zalévána, jest třeba často okopávat zeleninu. Během května se sklídí již skoro všechna zelenina z pařníků, neboť ji řežeme v červnu již na záhonech. Jen okurky a melouny lze ještě vysazovati do prázdných pařenišť, máme-li po ruce statné sazeničky.

V ovocné zahradě musíme bedlivě prohlížeti stromy i keře, neboť se objevují na mladé zeleni rašících větví úžasně se množící housenky. Hubíme je buď vápenným prachem nebo 10 proc. roztokem karbolínea; kartáčujeme totiž stromy kartáčem namáčeným do tohoto roztoku. Větvičky napadané mšicemi buď vytrvale stříkáme mýdlovou vodou či zředěným tabákovým výtažkem neb je odřežeme a spálíme. Spalujeme také větvičky s prstenci bourovce prsténkového. Mšici krvavou seškrabujeme ocelovým kartáčem a pak potřeme kmen i větve vápenným mlékem. — Výhony na tvarovém stromovi, jež se mají zdržeti ve vzrůstu, přirežeme. Neplodné odnože,

zejména malinové a révové, nutno seřezati dokud jsou měkké, abychom ušetřili stromům síly a později i velkých ran. Špalírové ovoce přikrýváme před zkázou nočních mrazů. Bobulové ovoce zaléváme zředěnými hnojivy a vůbec musíme zalévati stromy, jež mají hojně plodů nasazeno. Zvláště však třeba zalévati broskve a meruňky, jež stojí v suché půdě při zdech k jihu obrácených. K zálivu přidáme trochu 40 proc. soli draselnaté a superfosfátu. — Obvazy s roubů sundáváme. Protrháme mladé slabší plody, zvlášť na hrušních, aby se mohly silnější lépe vyvljetí. — Jahodové záhony zaléváme a sypeme je krátkým, starým hnojivem koňským. Také dáváme na záhony větvičky smrkové jakožto podložku, jež nepřipustí, aby zrající jahody byly deštěm a rosou vlastní tíží sráženy k zemi, kde by zplesnivěly.

V okrasné zahradě čistíme cesty, zaléváme trávniky a hnojíme je rohovou moučkou, i často trávu sečeme, aby byl trávník hustší a lepší. Se stromů a keřů sbíráme a ničíme housenky, chrousty a mšice; tyto nejlepší zředěným výtažkem nikotinovým nebo mýdlovou vodou. Čerstvě zasazené jehličnaté stromky zaléjeme vydatně. Z ozdobných keřů kvetou hlavně: Forsythie, Prunus triloba, Rhododendron a šeřiky; abychom je zachovali při bohatém květu až do budoucna, musíme odkvétající větve uřezávati dřív než vyraší nový letorost. Je-li tuze sucho, zaléváme růže; ty, jež pěstujeme v květináči a jež odkvetly, přesazujeme. Vlky na šlechtěných růžích vyrážející, zvlášť z pod roubů, seřezáváme hladce ostrým nožem. Dobře zakořeněné podložky očkujeme. Rez objevuje se v největší škodlivosti až v srpnu, ale musíme ji ničiti už teď: každou pomerančově žlutou hromádku rzi hubíme jak na kmenu tak na větvích, neboť by se později rozmohla i na rubu listovém. — Každého rána projdeme mezi růžemi a sbíráme s nich housenky, mšice a pod.

Z pokojových rostlin vynášíme nejdříve — ale opatrně, ne rovnou ven na slunce a chladný vítr! — Oleandry, Aukuby, Enonymus, vavříny; později Fuchsie, Pelargonie, růže měsíční a jiné. Teprve koncem května Arankarie, Azalky a palmy. — Vysazujeme Heliotropium,

Dahlie, Canny, Gladiolus. Také již zdobíme balkony a předokenní zahrádky Pelargoniemi a Begoniemi. Letničky z paňků vysazujeme na záhony, jež jsme dříve pohnojily dobrou zemí kompostní: počátkem května pouze méně choulostivé, jako Astry, Levkoje, slaměnky, karafiáty a j. — ostatní jako Zinnie, Balsaminy až po ledových mužích. — Jednotíme semenáčky letniček na záhony vysetých. Hned na místo sejeme zvonky, řeřichu, karafiáty. Odkvetlé jarní rostliny dělíme, zasazujeme a hned zaléváme, jako na př. Primule arabis, violky, mačešky, sedmikrásy, lomikameny a j.

Červen.

Hlavní péči věnuje zahradník vydatné zálivce, neboť v tomto měsíci, kdy nejen vegetace, ale i sucho a teplo dosahují vrcholu, potřebují rostliny nejvíce vody. Není-li půda zvláště vlhká, nestačíme zalévati a stříkati, neboť nejhojnější zálivka nedodá rostlinám, jež jsou právě v nejbujnějším rozvoji, tolik vláhy, kolik potřebují. Ba dokonce hodně zaléváme i při deštivém počasí, neboť červenové deště nebývají tak vydatné, aby vlaha pronikla hluboko a tedy i déle v půdě zůstala. Od časného rána do pozdního večera chodíme s konví po zahradě a zaléváme, jenom v nejparnějších hodinách, asi do 4. hod. odpoledne, zabýváme se jinou prací. Je-li však velké sucho, zaléváme celý den, a to: v poledne rostliny hluboce kořenující, ráno ty, jež mají kořeny mělce rozložené a večer stříkáme.

V zelinářské zahradě vybíráme ranné brambory, každého třetího dne sbíráme hrachové lusky, řežeme salát, chřest, špenát, karfiol a také již naposledy rebarboru, neboť nyní potřebuje nutně svého listí k sesílení. Vybíráme řetkvičku, mrkev a brukev. Na sklizených záhonech, zvláště mají-li dobrou půdu, můžeme se dočkat ještě jedné úrody. Záhony pohnojíme kompostem nebo krátkým zetlelým hnojem, jež ihned zahrabeme a také hned osejeme či osázíme jinou zeleninou, než jakou jsme právě sklídili. Můžeme si tak pro druhou sklizeň připravit hrách, salát, brukev a j. Pro zimní potřebu sá-

zíme pupencovou kapustu, zell, mangold, červenou řepu, salát, celer. Olejeme záhony, hrůbkujeme hrách, fazole, rajská jablčička a po dešti přihrnujeme zem i ke kapustě, k zell a karfiolu. Často prohlížíme rajská jablčička, s nichž seřezáváme přebytečné výhony. Všechna mladá zelenina potřebuje hojnost výživy, proto ji z počátku zaléváme i tekutým hnojivem.

V prázdných pařnicích pěstujeme rostliny na semena; tím ušetříme jinde místo a získáme pro ně v pařeništích ochranu před nepohodou.

V zahradě ovocné kypříme opět půdu kolem ovocných stromů a dbáme toho, aby nezarůstaly mlýsy travou. Začínáme pincovati, to jest seřezávati mladé zelené větvičky na tvarovém stromoví. Hustě rostoucí slabší plody vylamujeme, mladé ratolesti na špalírech uvazujeme. Padá-li zelené ovoce, musíme buď lépe zalévati nebo pohnojiti; příčinou totiž bývá nejčastěji sucho či nedostatek výživy. Prohlížíme roubované stromy a všechny výhonky s podložky seřezeme, neboť strom vysilují. Úvolňujeme rouby, aby se lýko do nich nezařezávalo.

První jahody z nejrannějších druhů dozrávají počátkem června a v té době potřebují zvlášť vydatnou závlivku. Zralé jahody trháme za teplého časného jitra mezi 4.—7. hodinou.

Na záhony květinové sejeme semena peren pro příští jaro: zvonky, náprstníky, karafiáty atd., jež přezimují venku, kdežto Cinerarie, Calceolarie, Primule a j. sejeme do hrnků a později je přepichujeme do bedniček nebo do hrnků; přezimují pak na místě chráněném. Protože záhony, jež jsme z jara vysázeli jarními květinami, odkvétají, musíme je nahraditi jinými, jako jsou: Pelargonie, Begonie, Heliotrop a j. Vysazujeme Chryzantémy, Dahlie, mečíky a p., vysoké rostliny podpíráme tyčkami. Všude na záhonech pilně plejeme, stříkáme a zaléváme, odkvétající větvičky řežeme a nové přivazujeme k podpěrám. — Řežeme-li růže do vásy, neřežeme delších stonků než s dvěma listy. Řežeme-li delší, seřízíme i silné pupeny květů nově se zakládajících. Jinak nutno denně stříhati odkvétající růže. Dobře zakořeněné rašící

šípky, jež jsme si na podzim připravili, očkujeme nyní na bdící očko. Proto dobře zaléváme šípky týden před očkovaním a seřezeme všechny plané výhonky až na 2 nejhořejší, pod něž vložíme bdící očko. — Růže musíme zbavovati pilně všech jejich škůdců a půdu kolem keřů stále kypřiti.

Květiny v pokojích a hlavně na balkonech příliš trpí suchým vzduchem, prudkým sluncem, větrem a prachem, je třeba často stříkati, zalévati a stíniti.

Červenec.

V zelinářské zahradě nyní stále vydatně zaléváme zvláště pak květák a okurky; protože se však tvoří tvrdá kůra, musíme záhony hodně okopávat, aby mohl teplý vzduch ke kořenům. Ranné druhy hrachu můžeme ještě počátkem července zasít a kromě toho brukev, salát a řetvičku. Asi týden před tím nežli řezáme květák, sehneme vnitřní listy nad hlavicí, aby zůstala bílá a jemná; kdybychom ji takto nezastínily, květák by sežloutl a ztvrdl. — Největší a nejpěknější plody zelinové (boby, rajská jablka, okurky a j.) necháme plně dozrání — na semena. — V ovocné zahradě stavíme podpěry ke stromům, jež jsou ovocem velmi obtíženy. Také je zaléváme tekutým hnojivem, zejména broskve. — Denně sbíráme spadalé ovoce, aby z něho nevyběhaly larvy různých škůdců ovocného stromoví a vaříme z těchto „padavčat“ ovocné pasty a rosoly. Ovoce na špalírech přivazujeme. Češeme třešně a broskve, zvláště ranné druhy americké! Jahodové listí sestřihujeme hned po sklizni ovoce.

V okrasné zahradě čistíme trávník tím způsobem, že vyryjeme všechny vytrvalé plevele a jamky zasypeme kompostní zemí, upěchujeme a zalijeme. Koncem července stříháme živé ploty. Zaléváme hodně Begonie, Dahlie, Canny, Balsaminy, Fuchsie. Chceme-li mítí re-sedu ještě počátkem listopadu, vysejeme ji nyní, aby v září vykvetla. Do prázdných paňenišť sejeme chudobky, silenky, pomněnky a macešky a dobře zalejeme červenovou sadbu květinovou. V druhé polovině června

očkujeme růže na spící očko. Růže, trpící rzi, postříkujeme roztokem modré skalice.

S r p e n .

V tomto měsíci polevují již práce s okopáváním, plením a podobně.

V zelinářské zahradě vyséváme ještě pro podzimní potřebu: řetkvičku, salát a špenát, který nyní roste zas pěkně na list a nevyblhá, když není již takové vedro jako v červnu a červenci a večery i rána jsou vlhčí. K přezimování se však ještě nehodí; byl by tuze veliký. — Na prázdné záhony vysazujeme ještě brukev, salát a zelí, jež roste nejlépe v září a v říjnu. Brukev nyní sázená dává při počasí příznivém mnohem lepší sklizeň než za horkého léta rostoucí; jeť jemná a nedřevnatá.

Mnoho práce a času vyžaduje nyní ovocný sad. Prohlížíme stromy a jsou-li příliš zatíženy ovocem, přidáváme ještě podpěry a větve, které by se pod tíží plodů mohly rozštípnouti, spoutáme železnou obručí. Je-li ovoce zastíněno listím, takže slunce k němu nemůže, vybavíme je ze stínu. Letní druhy češeme 4—8 dní před dozráním a ukládáme je ve vzdušné a chladné komoře. Zimní ovoce je teprve v polovině svého rozvoje a vyžaduje tudíž ještě hnojení, ale opatrného; hnojíme vykvašeným trusem holubím a slepičím. Na tvarovém stromoví vyvazujeme větvičky a rozřezáváme mladé výhony. Koncem srpna počínáme vysazovati jahody na nové záhony.

V okrasné zahradě pilně a přesně zaléváme záhony květinové, zejména právě nyní bohatě kvetoucí Begonie, Pelargonie, Heliotrop, Canny, Salvie, karafiáty a. j. — odkvetlé květy pak hned seřezeme. Trsy odkvetlých peren vykopeme, rozdělíme a nově zasázíme na záhon dobře pohnojený. — Děláme řízky Pelargonil, Fuchsil, Clementis, Heliotropu i řízky ozdobných keřů, jako jsou Weigelie, Dentzie, tavolníky a. j. Řízky se v malých květináčích brzy zakoření a přezimuje lépe než staré rostliny, jež nikdy už netvoří tak pěkných kříčků, jako rostliny mladé. — Postranní větvičky odtrhneme (neod-

řežeme) a dáme je do poloteplého pařeniště, kde se velmi dobře zakoření. Růže se očkují po celý srpen.

Září.

Pro chladné noci, jež nastávají koncem měsíce září, musíme mít připravenou hojnost příkrývek na choulostivější zeleninu a j. kultury. Sbíráme semena zeleninová i květinová a ukládáme je na suchá místa.

V zahradě zelinářské zaléváme nyní jen, když je sucho a větrno, jinak půda nevysychá již tolik jako dříve. Sejeme špenát pro zimní a jarní potřebu, a to nejlépe na záhony a pod stromy, kde je sadba částečně chráněna. Abychom urychlili zrání rajských jablíček, seřezeme vegetační vrchol hlavní osy, čímž ji zadržíme ve vzrůstu, kdež o v létě jsme vyřezávali jen osy vedlejší, z pozdních květů zářijových se již nedočkáme jablíček.

Do prázdných pařníků sejeme počátkem září salát, jenž vyroste do té míry, že se může v říjnu přesazovati.

Objednáváme stromky pro ovocnou zahradu k podzimnímu vysazování. Vinné hrozny chráníme před prachem, špinou i různým mlsným hmyzem tím, že na ně přivazujeme sítky. Ovocné stromoví přestáváme zalévat a hnojit. Češeme ovoce, ukládáme je do vzdušných komor a konservujeme je.

V okrasné zahradě připravíme koncem září záhony květinové. Rostliny s kožovitými listy, jako je Ankuba, Laurens, Evonymus odnášíme ze zahrady až počátkem října — ostatní rostliny necháme venku, pokud jen trochu počasí dovoluje.

S růžových oček uvolňujeme lýko a zpozorujete-li, že se očko neujalo, můžeme ještě šípek přeočkovati. Všecky vlky na různých odřezeme, rovněž i listí, jež je napadeno rzí; to ovšem hned spálíme, aby se rez nešířila dále.

Říjen.

Prázdné záhony, z nichž jsme již zeleninu sklídili, pohnojíme a zryjeme. Mladý špenát chráníme před chladem nočním pařulkovými skly. Petrželové kořeny sázíme do kořenáčů pro rychlou kuchyňskou potřebu.

Některá zimní zelenina se již v tomto měsíci vybírá (červená a j. řepa); ale děje se tak jen za suchého, pěkného počasí. Jiná zelenina: zeli, celer, pór se v tomto měsíci ještě vyvíjí a prolo ji necháme na záhonech. Kapustu pupencovou, jež dosud nemá pupenců („růžiček“), vybereme koncem října i s kořeny a založíme ji do jam dobře větraných, prkny a listím vyložených nebo do prázdných pařníků. Pak se až do ledna vyvíjejí na ní pěkné bílé pupence. — Na hromady kompostu vozíme chlévskou mrvu a kompost přehazujeme.

Počátkem října chystáme jámy a připravujeme půdu pro sázení ovocných stromů, což se děje od první třetiny října, ježto dřívě není dřevo dobře vyztřelé. Jámy nemají býti tuze hluboké (ani celé $\frac{3}{4}$ m) a mají 1 m v průměru. Nasypanou půdu po sázení hodně ušlapeme a zalejeme aspoň jednou konví vody, aby mohly v zavlážené půdě ještě nyní vzrůstí mladé kořínky, jež otužice přes zimu, budou moci hned z jara přijímati potravu. — K stěnám k jihu obráceným vysazujeme špalírové ovoce: hrušně, jabloně, broskve, meruňky a j. Také vykopáváme jámy pro jarní sázení stromů, aby půda dobře vymrzla. — Mlasy kol stromů pohnojíme. Prořezáváme koruny, čistíme kmeny a lepkavé pásy na nich znovu přetíráme. Tvarové ovoce prořezáváme, až když listí spadalo. Dokončujeme česání ovoce. Zimní ovoce musí se pečlivě uložit v chladné vzdušné komoře, aby dozrávalo. Z nezralých vinných hroznů vaříme rosol (jako z jablek a švestek) nebo vinný ocet. Jahodové šlahouny ořežeme počátkem října naposledy a znovu hnojíme půdu kol jahodníků.

Prázdné záhony květinové pohnojíme kompostem, znovu zryjeme a pak osázíme sedmikráskami, maceškami a j. Po prvním mraze vyndáme hlízy a cibule Cann, Dahlií, Begonii, Gladiolův a uložíme je ve sklepech. Záhony s vytrvalými květinami posypeme zetlelým hnojem. Sážíme ozdobné keře a jarní cibulovité rostliny. Trávníky znovu přižneme, ježto vysoká tráva podzimními dešti lehne, hnuje a z jara se objeví lysiny, z téhož důvodu zametáme později spadlé listí z trávníků. Střiháme živé ploty. Chystáme příkrývky, ale neukrýváme ještě růži

— ani choulostivých druhů ne; dřevo je ještě tuze měkké a hnilo by pod krytem. Za to hnojíme růže chlěvskou polozetletou mrvou. Pozdní růžová poupata rozvíjí nám nejlépe ve váze v teplém pokoji. Venku je na rozvítí již tuze chladno.

Listopad

je nejlepší doba k rytí a hnojení zahrady zvláště tam, kde je půda vlhčí, takže z jara pozdě vysychá; dešť a sněh vylouží v zimě výživné látky z mrvy, která kromě toho pobude do jara své ostrosti. — Půdu určenou pro kořenovou zeleninu nehnojíme čerstvou mrvou, ale vápnitým kompostem. Po 15. listopadu vybíráme poslední zeleninu; v jamách a sklepích uloženou čistíme, větráme. Pažitku sázíme do kořenáčů.

V ovocné zahradě přikrýváme choulostivé stromovi (meruňky, broskve, vinnou révu). Kůru ovocných stromů čistíme kartáčem a stříkáme nebo potíráme osvědčenými prostředky proti plísním a vajíčkům škodlivého hmyzu. Kde jaké svadlé a suché listí na stromech i pod stromy zničíme, ježto bývá úkrytem různých škůdců ovocného stromovi, lepkavé pruhy znovu přetíráme, půdu ryjeme a pohnojíme. — Uložené ovoce prohlížíme a přebíráme. — Kdo nemohl vysazovat ovocné stromy tohoto podzimu a musí je z daleka objednávat, nechť si je opatří k jarnímu sázení v listopadu a zahrabe je ve sklepě do plsku, jež upěchuje a pokryje listím, aby kořeny nevmrzly.

V okrasné zahradě posypeme lehce kompostem znovu přiřatý trávník. Shrabujeme listí na hromady, z něhož za 2—3 roky dostaneme výbornou půdu — „listovku“. Také ještě nyní vysazujeme ozdobné křoviny, ale jen za jasných, suchých dnů; keře, zejména staré, dole již holé, náležitě prořežeme; živé ploty hnojíme. Suchým listím či krátkým hnojem posypeme půdu kol vytrvalých rostlin, pokud se tak již v říjnu nestalo. Růže přikrýváme až v půli t. m. — ne však po 20. listopadu, neboť pak již bývají tuhé mrazy, i nedalo by se dřevo ohýbat; proto položíme sice kmen již dříve, ale necháme asi do

15. t. m. odkrytý, aby dřevo dokonale vyžrálo a otužilo. Dříve než přikryjeme koruny písčitou zemí, musíme ostříhati všechno listí. Podobně jako růže ukrýváme i jiné ozdobné choulostivé keře. — Na zahradě obstaráváme, nyní také ony práce, na něž z jara není času: spravujeme ploty, cesty, čistíme a opravujeme nářadí zahradní, železné jeho části slabě olejem natírajíce; nesmíme zapomenouti vyčerpat vodu z nádrží dříve než přijdou tuhé mrazy. — V pokoji, kde mají přezimovat květiny, topíme jen málo. Palmy a j. vytrvalé rostliny omýváme a opatrně vlažnou vodou zaléváme. Azalky, jež mají záhy kvésti, stavíme do teplé světnice. Koncem t. m. vyséváme Begonie semperflorens, měsíčky, mák a j. Cibulovité, koncem září zasázené a k rychlení určené, jako hyacinty, šafrány, tulipány a pod. necháme dosud v klidu, neboť ještě nezapustily dostatek kořenův.

Prosinec.

Nastávají již citelné mrazy, takže lze zřídka kdy zrytí půdu — i počíná doba poměrného, krátkého klidu na zahradě. Prohlíží se hlavně, co je oseto a pokračuje se v opravách. Chystáme též chráněná místa, kam sypeme ptačí zob, aby přátelé našich zahrad nezmrzali hladu.

V zelinářské zahradě se připravuje kompost z nejruznějších odpadků. Uschovanou zeleninu opět prohlížíme a pečlivě čistíme. Přebíráme brambory k sázení určené a ukládáme je do chladné a suché místnosti. Asi v polovině t. m. chystáme půdu pro osev brukve a zelí; posypeme je práškem vápenným a dřevěným popelem, nikoli však čerstvou mrvou! Sejeme již ranný salát a zkusíme kličivost zbylých starších semen. Přehazujeme hromady kompostu.

Za mírného mrazivého počasí prořezáváme husté koruny ovocných stromů, pilujíce hlavně nemocné jejich větve; rány však hned natíráme, aby se v nich neusazovaly škodlivé houby. Mladé stromky hájíme před hlodavými zaječícími zuby nejlépe drátěnou sítí. Není-li ještě půda ztuhlá, pohnojíme ji superfosfátem. Vykopané jámy pro jarní sázení zasypeme asi do $\frac{3}{4}$ zemí smíšenou s vápnem a Thomasovou moučkou.

V zahradě okrasné zabalujeme růže do slámy, přikrýváme záhony chvojí a na půdu kol růží sypeme krátký hnůj, aby se zadržovala v zemi teplota. — Květiny v pokojích necháváme v největším klidu, zejména je chráníme před mrazivým průvanem. Zaléváme jen tolik, aby neuschly. Pouze kvetoucí rostliny (chrysan-témy, primulky a j.) zaléváme vydatně. Cibulnaté ranné odrudy stavíme již na teplejší místo, ale jakmile začínají rozkvétati, dáme je hned zase do chladu, abychom se déle z jejich květů těšili.

Knihovna junáků (skoutů) českosloven.

Svazek

o b s a h u j e :

1. Český skaut. Úvodem k nové národní instituci. Napsal A. B. Svojsík. 2 vydání. Praha 1919. 8° (16 str.) Kč 1.—.
  2. Táboření. Praktický rádce k bydlení ve volné přírodě. Napsal A. B. Svojsík. S 43 obr. Praha 1912. 8° (110 str.) Kč 6.—.
  3. V přírodě. S příspěvky B. Baušeho, Dra Ěm. Faita a Dra Fr. Smotlacha, napsal A. B. Svojsík. S 35 obrazy. Praha 1912. 8° (151 str.) Kč 7.50.
  4. Umění pozorovati. Praktický návod, jak pozorovati a krýti se. Dle sira Rob. Baden-Powella, napsal A. B. Svojsík. S 24 obrazy. Praha 1912. 8° (77 str.) Kč 5.—.
  5. Základy junáctví. Návod pro výchovu české mládeže na základě systému sira R. Baden-Powella „Scouting“ a za laskavého přispění četných odborníků napsal A. B. Svojsík. V tisku nové vydání.
  6. Význam skautování. Rozprava o výchovné hodnotě skautingu. Napsal Fr. Cída. Praha 1913. 8° (24 str.) Kč 1.—.
  7. Den v táboře junáků. Český skauting v praxi slovem i obrazem. S 52 obrázky. Napsal A. B. Svojsík. Praha 1913. 8° (56 str.) Kč 2.50.
  8. Názor lékaře o skautování. S 3 obrázky. Napsal MUDr. Čeněk Klika. Praha 1915. 8° (16 str.) Kč 1.—.
  9. Polní hry. Se 40 obrazy, náčrtů a tabulkami. Napsal A. B. Svojsík. Praha 1916. 8° (120 str.) Kč 6.—.
  10. Skauting v rámci tělesné výchovy Dr. K. Weigner. S 5 obrázky. Praha 1919. 8° (16 str.) Kč 1.50.
  11. Výchova občana republiky skautováním. Napsal A. B. Svojsík. S 18 obrázky. Praha 1920. 8° (40 str.) Kč 4.50.
  12. Organizace. Sestavil A. B. Svojsík. Se 143 vyobrazeními. Praha 1921. 8° (112 str.) Kč 9.—.
  13. Tábornická příručka organizace rodinného skautingu. Napsal Ed. Štorch. S 13 vyobr. Praha 1921. Kč 5.—.
  14. Družinová soustava, příspěvek k prohloubení skautské praxe. Napsal Jan Novák. Praha 1922. 8° (104 str.) Kč 9.—.
  15. Příručka dívčího skautingu. Vydána péčí dívčího odboru Svazu skautů čs. rep. Redakcí Emilie Milčicové, náčelnice a Bronislavy Herbenové, předsedkyně div. odborů SSRČS. S mnoha obrázky. Praha 1922, 8°.
  16. Matoušek Dr. Ot., Jak skály vypravují. Úvod do geologie. S 9 vyobraz. Praha 1922, 8° (24 str.) Kč 2.40.
  17. Dr. A. Berkovcová, Práce v zahradě. Praha 1922. Kč 1.80. (Sv. 2., 3., 4 jsou rozšířené otisky hlavní knihy; Sv. 5. Základy junáctví.)
- Kovařovic K., Junácká. Věnováno prvním českým skautům. Slova napsal F. S. Procházka. Pro 4 hlasy. Praha 1912. 8° (3 str.) 40h.
Pospíšil-Nauman, Písně junácké, zpěv s prův. klavíru Kč 15.—.
" " Písně junácké, zpěv bez prův. klavíru Kč 4.50.

České lidové knihkupectví a nakladatelství
v Praze I. (J. Springer), nároží Jilské (čís. 24) a Karlovy ul.
Filiálka: Král. Vinohrady, Purkyňovo náměstí „Na Valdeku“.